

Sygn. akt II CSK 153/20

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z wniosku W. K.
przy uczestnictwie A. S.
o podział majątku wspólników spółki cywilnej
oraz sprawy z wniosku A. S.
przy uczestnictwie W. K.
o zniesienie współwłasności nieruchomości,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 lutego 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej W. K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 30 września 2019 r., sygn. akt VI Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca W. K. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Z., zaskarżając to postanowienie w zakresie, w jakim oddalona została apelacja wnioskodawcy od wydanego w sprawie z udziałem A.S. postanowienia Sądu Rejonowego w przedmiocie podziału majątku wspólników spółki cywilnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości

orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przysądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, oczywistą zasadność skargi oraz nieważność postępowania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu prawnego, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13).

Skarżący przedstawił dwa odrębne zagadnienia prawne. Pierwsze sprowadzało się do pytania, czy ustalenie wartości nakładów poczynionych przez wnioskodawcę dopiero w toku postępowania działowego zwalnia uczestniczkę od obowiązku zapłaty odsetek od zasądzonej kwoty, liczonych od dnia doręczenia wniosku uczestnicy. Drugie zagadnienie sformułowano jako pytanie, czy nakład na nieruchomość stanowiącą własność osoby trzeciej, który zwiększał wartość nieruchomości zainteresowanych i wpisywał się w zamierzoną inwestycję - budowy stacji paliw - jest wierzytelnością i podlega rozliczeniu między współwłaścicielami dzielonej nieruchomości w sprawie o zniesienie współwłasności.

Przedstawione wyżej wymagania związane z formułowaniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostały zrealizowane w stosunku do żadnego z zagadnień prawnych zidentyfikowanych w skardze przez skarżącego. W obu przypadkach wnioskodawca nie przedstawił żadnej argumentacji świadczącej o istotności, nowości i precedensowym charakterze dostrzeżonych przez niego problemów; nie zostały też one powiązane z konkretnymi przepisami.

W odniesieniu do zagadnienia związanego z terminem, od którego wierzycielowi należą się odsetki, wypada wskazać, że ze stanowiska samego wnioskodawcy, przedstawionego w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, wynika, iż kwestia ta rozstrzygana jest w praktyce *ad casum*, z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku. Bogactwo stanowisk orzecznictwa w tym przedmiocie nie świadczy zatem o występowaniu istotnego problemu prawnego, a jedynie o tym, że prawidłowe ustalenie momentu, od którego wierzycielowi należą się odsetki, zależy od okoliczności sprawy i charakteru roszczenia, w tym także momentu ujawnienia się jego wysokości. Nadto sam skarżący zidentyfikował liczne wypowiedzi Sądu Najwyższego dotyczące opisanego problematyki, co wyklucza uznanie, że pytanie postawione w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania charakteryzuje się nowością.

Z kolei sformułowane przez skarżącego zagadnienie związane z nakładami na nieruchomość osoby trzeciej - niezależnie od wyżej wskazanych braków w zakresie wykazania istotności, nowości i precedensowego charakteru tego

problemu - nie występuje w niniejszej sprawie. Z ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, wiążących na obecnym etapie postępowania (art. 398³ § 3 k.p.c.), wynika, że nakłady na zjazdy z nieruchomości były wykonane wyłącznie przez wnioskodawcę, lecz po rozwiązaniu spółki cywilnej. Stanowiły zatem dokonany wyłącznie przez skarżącego nakład na grunt będący przedmiotem własności Skarbu Państwa, a nie wierzytelność współtworzącą majątek spółki cywilnej podlegający podziałowi.

Jako drugą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na jej oczywistą zasadność. Oparcie wniosku na tej przesłance wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Zdaniem wnioskodawcy oczywista zasadność skargi kasacyjnej ma wynikać z naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r.) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Zarzut naruszenia tego unormowania, który w sprawie o podział majątku powinien zostać uzupełniony o wskazanie na art. 13 § 2 k.p.c., może usprawiedliwiać podstawę kasacyjną naruszenia przepisów postępowania jedynie wyjątkowo: wówczas gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie posiada wszystkich koniecznych elementów lub zawiera braki uniemożliwiające

przeprowadzenie jego kontroli kasacyjnej (wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., V CSK 115/18). Tym samym tylko szczególnie rażące, kwalifikowane wady obarczające uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia mogą przełożyć się na wniosek o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z wywodów skarżącego nie wynika, by w sprawie doszło do tego rodzaju naruszenia przepisów. Przeciwnie, motywy postanowienia Sądu drugiej instancji zostały przedstawione w sposób klarowny i kompletny, nieustępujący walorom uzasadnienia pisemnego w zakresie wątków istotnych dla zobrazowania wyników oceny prawnej sprawy. Wnioskodawca akcentuje niewskazanie przez Sąd Okręgowy materialnej podstawy oddalenia apelacji i brak powołania się na orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz poglądy przedstawicieli doktryny, które miałyby uzasadniać stanowisko Sądu drugiej instancji w przedmiocie zasad ustalania terminu, od którego wierzycielowi należą się odsetki. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd Okręgowy wskazał materialne podstawy swojego rozstrzygnięcia: przez podanie przepisów prawa oraz przez opis stosowanych instytucji, umożliwiające ustalenie, na których przepisach prawa materialnego Sąd drugiej instancji oparł wydane w sprawie postanowienie. W końcowej partii uzasadnienia orzeczenia Sąd ten przywołał natomiast normy kompetencyjne odpowiednie dla dokonania zmiany zaskarżonego postanowienia.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może świadczyć niepowołanie się przez Sąd Okręgowy na poglądy doktryny i orzecznictwo Sądu Najwyższego. W art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu do 7 listopada 2019 r. nie przewidziano takiego obowiązku, podobnie do obowiązującego obecnie art. 327¹ § 1 k.p.c. Uzasadnienie orzeczenia powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a także wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Poglądy doktryny i orzecznictwa mogą wprawdzie stanowić element wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku, jednak w żadnym razie nie można uznać, że ich przytoczenie stanowi obowiązek sądu. Niezależnie od tego wypada zauważyć, że Sąd drugiej instancji odwołał się także do istotnych, w jego ocenie, poglądów prawnych wyrażonych w orzecznictwie sądów, w tym Sądu Najwyższego.

Jako ostatnią przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na nieważność postępowania. Przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., dotyczy wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji. Możliwość zbadania ważności postępowania pierwszoinstancyjnego zostaje otwarta dopiero w razie postawienia odpowiedniego zarzutu kasacyjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2012 r., V CSK 384/11). Nawet sformułowanie takiej podstawy kasacyjnej nie oznacza jednak, że skarga może zostać przyjęta do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Kontrolą kasacyjną objęte jest bowiem postępowanie przed sądem drugiej instancji, a zatem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę do rozpoznania wówczas, gdy to ono dotknięte jest wskazaną wadą.

W ocenie wnioskodawcy nieważność postępowania spowodowana została tym, że w sprawie o zapłatę, przekazanej do sprawy działowej w związku z treścią art. 618 § 2 k.p.c., pełnomocnik wnioskodawcy „nie został dopuszczony do sprawy, nie doręczono mu sprzeciwu od nakazu zapłaty oraz nie zawiadomiono o terminie rozprawy”, co skutkowało miało pozbawieniem skarżącego możliwości obrony jego praw. Zastrzeżenia skarżącego dotyczą wyłącznie toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, co *a limine* wyklucza możliwość uznania, że zachodzi przyczyna kasacyjna określona w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Ewentualna nieważność postępowania, jeśli rzeczywiście miałyby miejsce, dotknęłaby bowiem postępowania przed Sądem Rejonowym.

Z tej przyczyny jedynie na marginesie wypada zauważyć, że ze stanowiska wnioskodawcy nie wynika, by istotnie został on pozbawiony możliwości obrony swych praw. Przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c. przyczyna nieważności postępowania polega na tym, że strona na skutek wadliwości działań procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Tymczasem w obu sprawach skarżący reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika, który dysponował z tego tytułu pełnym dostępem do akt sprawy.

Pełnomocnikowi, który reprezentował skarżącego w sprawie o zapłatę, doręczono odpis postanowienia z 30 czerwca 2017 r. w przedmiocie przekazania

sprawy do rozpoznania (potwierdzenie odbioru - k. 81 akt sprawy Sądu Rejonowego w Ż., I C [...]). Ówczesna pełnomocniczka skarżącego w postępowaniu o podziału majątku została natomiast poinformowana o terminie rozprawy następującym po połączeniu spraw do wspólnego rozpoznania (potwierdzenie odbioru - k. 1193). Skutkiem postanowienia wydanego na podstawie art. 618 § 2 zd. 2 k.p.c. było reprezentowanie skarżącego przez pełnomocnika ustanowionego w sprawie działowej także w zakresie wynikającym ze sprawy przekazanej na podstawie wskazanego ostatnio przepisu. Skarżący nie przedstawił natomiast argumentacji przekonującej o tym, że sam brak doręczenia jednego z pism procesowych strony przeciwnej, nawet w razie przyjęcia, że stanowił on naruszenie przepisów postępowania, w okolicznościach sprawy powodował nieważność postępowania.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

jw

[aw]